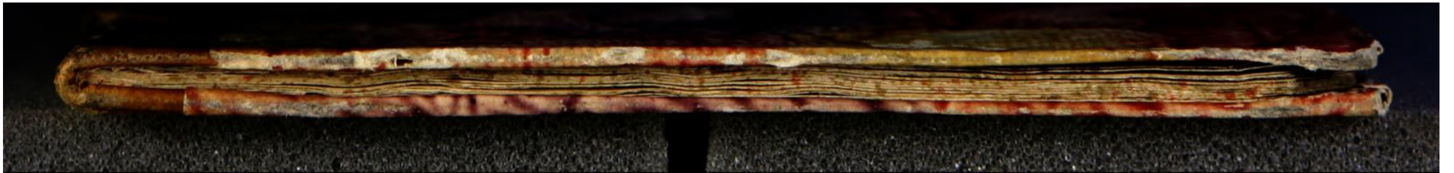
Chr: Scroch
Egteskaff
tilstedis Prester
1529

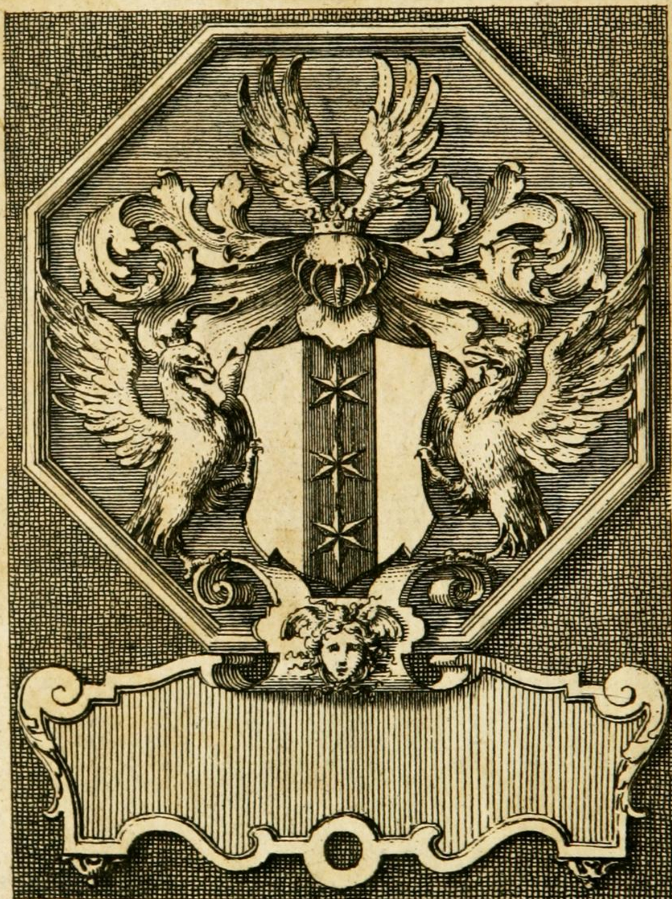

M Tuscher fecit

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Een føye forclarig
oc beuiisning aff skrifften oc hel
lige Forfædernes ordt oc exem
pel/att thz̄ hellige stadt Eg
teskaff tilstedz oc icke forby
dis Prester eller klercke
riid/som Pawen oc
hans tilhengere haff
uer lang tid giort

Christiernꝰ Skroch

Hebre ✿ xiii

Egteskaff thet er Erligth
y blant alle/oc en̄ wbesmittet
egteskabs seng (thet er en̄ vfor
krenckt thro oc loffue emellom
hwstrw och hwsbondhe) Men
skiørleffuere oc hoorkarle skall
Gwdh dømme etc.

Peder Laurēssn̄ eet wnøttelig Jesu Cristi tienere
Christelige Læsere / oc serdelis rettsindige Prester

K fred oc naade aff wor Herre Jesu Christo
Ere brødre y Christo Jesu / er nw thānd
tid kōmē / sō gud weed syne hellige prophe
ii. Tessa. ii ter oc wdualde wenner haffuer taled om
Daniel xi Att thē̄n falske Antechristelige lerdō skal obēbare oc
formedelst Gudz mundz aand (sō er hās hellige ret
sindige reene ordt) y hiel slas oc fordriffues aff mē
niskēs hierte Oc thz skal skee for wdē̄n hand suerd oc
aldele for wdē̄n mēniskēs magt / allene aff Jesu Chri
i. Timo. iiii sti ords krafft oc mectighz Serdelis thē̄n store Ante
christelige krafftige løgn oc dieffuels lerdō Sō S
Pouel skriffuer til Thimotheum sin discipel Att y
siiste dage skulle kōme the som y øgēskalckhet skul
le lære oc lake løgn (som the nu y ganske long tidth
haffue giort) forbyudendis mad / sō Gudh haffuer
skafft oc giffuet oss att ædhe til nøttørfft mett tacsi
gelse Huilken sō er bē̄ndidet oc reen giort formedelst
Guds ordt / att bruge saa wæll een dagh sō een an
den / y huad sō helst mad y haffue aff Guds forloen
Roma. xiiii eblandtt the mennischer som en retth Christen thro
haffue The andre sō thē icke haffue / maa æde eble oc
nødher / kaal oc gryn effther there mening oc siind
Dyeffuels oc antichristhē̄s lerdō att forbyude madt eller gioere thē̄ skilsmal paa ❧ Thette mads forbiudelse / er ett aff the stycker sō
dieffuels oc Anchristeligh aand oc lerdō haffuer gif
uet seg til kēde wdy / huilkē̄n sō er nu røffuet oc obē
baret mz guds ord / oc thette ord giffuer oss magt /
att æde nøttørffteelige huad mad gud haffuer oss gi

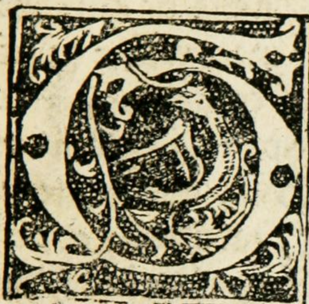
ffuet oc oss bequem er/ wdñ all skilsmaal paa tider
eller dage/ oc fornefnde guds ord haffuer giort thette
anchristelige ordt oc budt til inthz ¶ Een andñ añ
christelig løgn oc dieffuels lerdō y øgēskalckhed er
att forbiude egteskaff serdelis eblāt klerckeriid Sō
ere Bisper/ Prester oc the wtalige Closterfolk/ sō
enthñ almindelige ligger y obēbare hord oc skiørleff
ned/ eller y lønlig begering brunde onde täcker och
synds sātycke the sō icke haffue thē store oc besynder Sapie. viii
lige gaffue oc naade aff gud sō er kyskhz/ och etth
reent vbesmitted hierte Huilkñ gaffue gāscke saare
saa haffue eblāt the vtalige sō nu ligge y ørckeløff
hed oc stor legōmēs roo/ oc føde seg gāske wæll oc
kræsselige etc. Thette Añchristelige forbudt om eg
teskaff haffuer guds ord neder kast oc til inthet giort
oc thet er saa friidt for klerkerii Bisper Prester och
huo sō helst the ere sō icke haffue thē serdelis gaffue
sō er kyskhz y legōme/ hw och hierte Thet er thñm
saa friidt sō andre folck/ oc saa friidt giort for Gud Eckteskaff
sō øll oc madt er Oc icke alsōeniste friidt/ mē oc er thm bud
saa budet (wnder salighets fortabelse) thñm sō icke det sō icke
haffue thñe naade att the kunde wære quindfolk for haffuer ren
wdñ/ sō skrifftñ beuiiser/ thette er thñm aff nødh/ kyskhedz naadhe aff
att the skulle thette giøre christelige giffte seg/ oc ic gudt. i. Co
ke ligge y hord/ skiørleffnet oc fordømmelsēs stadt/ rinthe vii
sō the ere wd y ther ligger y skiørleffnet/ wreenhz/ Galatas.
wkyskhets begering/ brunde oc täcker sō sagt er/ Ephesi. v
Noger nw wp y sō kall(e) guds Prester/ som skulle Hebre. xiii
tractere guds pwre reene wbesmittede ordt/ hans
werdige legōme oc dyrebare blod/ offuergiffuer ed
thers swle i slemme skiørleffnet

Haffwe y icke naade til affhold oc kyskhed/ giffter edher erlige y Gwds fryctelse/och leffwer y thīd hederlige oc hellige stadt egteskaff Beskiēmer icke lenger ethers embede/bespotter icke Gud y edhers wreenhed Erter hām icke/kaller hām icke emodt edher mett sin wrede oc heffn Rette y edher icke snar ligā selffue/thawil han wiist ether dømme oc straf
Hebr.xiii fe Skiøtter icke att offuer welde eller prelath bliff
Apoca.xxi uer wred eller forfølge edher wærer icke redde for godz eller pēningz fortabelse Thette gielder om eers
Actor v siels salighed /lyder meer Gud end mēniske Gis rer edhers cōscients frii/anāmer/læser oc wæl ac ther thīne efterfølgende sermon oc tale/som Heder lig och lerdt Mand Christiern skroch Sogne prest oc Guds ordts forkyndere wdy Assens haffuer skre ffuet oc ladet wdgaa mett stoor kostning/edher till paamindelse oc hwsuale/sō christelige y guds fryc telse wille offuer giffue fordømmelsens stadt/sō er horerii oc skørleffned/oc giffue edher y thīd hellige egteskaff stadt Gud wære mett edher alle/oc giffue edher aff sin naade Amen

Ad Ephesios v

Ingen skørleffwere eller wreen eller gerig (som er affgwdz dyrkere) skall haffwe arffwe y Christo oc gwdz righe

Een Sermon om then hellige stadt Egteskaff huilken Pawen haffuer wchristelige forbudet Biscoper Prester oc all thē geistlighe statt (som the kalle thend) emodt Guds laaff och redelige skiell

Enesis Cap i Gud han skaffte menniskē efter sitt billede oc lignelse/efter Guds billede skafte han hām/mand oc quinde han giorde thēm/oc Gud welsignede thēm oc sagde woxer oc forøger (eller) formerer edher oc wpfyller iorden oc haffuer hende wnder edher/oc haffuer herredømme offuer fiskene y haffued/oc fuglene y lucten oc offuer alle leffuende creatwr som røris paa iorden

Mat. xix

Christē mēnniske er herre offuer alle creatuur och maa y troen nytte thennū mz tackſielse.

Thy thesse hellege ordt maa wy sādelige formercke Gudts store mectighet/oc euig weluillelig godhed som han aff første werdsēs begyndelse/wdy siine creatwr wnderlig beuiist haffuer/serdelis wdy thette eddelige hymmelske creatwr menniskē/huilked han selffuer aff euighed wdualde/att wære delacteg y hans godhz/oc offuergengelig rigdoms ære thy skaffte han thet effter siitt eghz Gudōmelige bil

Mēniske er delactigh y gudz ere oc godhedt Ephe. i

lede oc signelse/oc begaff thet mett siine høgmecti-
ge gudõmelige dygder/wiisdom/wnderstãdelse oc
herredom offuer siine creatwr/och effther syn euigh
wisdom (som hãm wæll behaffuede) att sãme crea-
twr skulle wære mãgfoldige paa iorden/skaffte hã
thet wdy tuenne attskillige kiøn/mand oc quindhe
som tilhobe ett skulle wære baade mett willie oc sã
tycke/liige mett legõlig natwrlig enighed/oc hier
telig kierlighed/som too personer oc etth legõme/
tilhobe bundne wattskillelige y Gud/att leffue y
een æresfwld samuærelse/oc salig Paradiiss stadt eg
teskaff/huilket Gud selffuer skaffte oc skickede/bñ
didet oc bødt att woxe oc formere erlig fruct/oc op
fylle iorden Oc saa wære huer andre (thñ ene then
anden) til hielp oc trøst/glæde oc husualelse/wdy
all gneuorelse oc modgang

Hustru oc hulbondhe ere schikede aff gudh huer anden tiil hielp oc hussualelse:

❧ Ther faare thñd tiid Adam war ene wdy Para-
diis/oc haffde ingen medhielpere/tha sagde Gud
Thz er icke mẽnisken gaat att wære ene Wy skulle
giøre hannum een hielp som skal wære hãm liigh/
Saa skaffte han quinden manden til hielp oc biistã
delse/tilhobe banth thñm mz sitt hellige ordt/y etth
wenligt oc kierligt sãfund/ac bñdidet thñm sigñde
Woxer oc formere oc wpfyller iorden

Aff hwilke gudõmelige ord indkõ y Adãs legõme
eñ sterck brẽdẽdis kierlighz/attraa oc begering till
quinden/saa att thet første hand saa hende/tha sag

de han Thette been er ett aff myne been/ oc thette le
gomme er miitt legomme/ oc ther fore skal ett men-
neske forlade Fader oc Moder/ oc tilhenge siin hwsf
trw/ oc the skulle wære too y eth legõme/ saa anã
mede han quinden Guds gode creatwr til siin egte
hustrw/ wdy Herrens bñdidelse/ oc afflede børn /
sønner oc døtther erlig affkõmme/ oc formeret men
niskes slegt/ effter Guds befalning oc willie

Ther nesth lesse wy nw skrifften framdelis/ the
finde wy klarligen/ huor skickelige oc gudelige/ the
hellige Patriarcher propheter oc Prester y thz gāb-
le testamẽt/ leffde y thñe hellige oc erlige kyske stadt
egteskaff sõ Guds vdualde mẽd oc gudfrictige hel
gñ oc ligeuel thiẽt gud oc dyrkede hãm mz stadelig
thro/ hob oc kierlighed/ och giorde Gud idelige of-
fer aandelige oc legomlige Och egteskaffs stadt hin-
drede thennum inthet wdy theris Gudts thiennesste

Thñ gudt som paffñe thien. kan ic ke gifte mẽdh veell thiene Be- hemoth Job xl

Men theris Hellige Prophetisser oc Hwstrwer/
wore thennum meer til hielp/ biistandelse oc orsage
til all godhed oc hellighed/ oc Gudh giorde wnder-
lige gierninger weedt thennum/ oc wiithe thennum
offuermaadelig stoor ære/ y thet han ydelige bebw
dedhe thñm siin willie mett siine hellige Engle/ oc
bad thñm tage egte quinder/ oc affle fruct y Israel
(paa thett atth Gudts folck och thiennere / ther
mz kunde forøgis oc hans rette dyrkelse formeris)

Gene. xviii
Jud. xiii
Tob. vi
Luce. i

Gene. v
Idem v
Idem xix
Actor vii

Jobi
Tobie i
i Regũ viii
ii. Reg. xii
Esaie vii
i. Reg. xviii
Osee. i
Luce. i

som mand maa klarlige læse att thesse hellige Patri archer Enoch Noe Loth Abraham Isaac Jacob/ ther til mesten the andre tolff Patriarcher/ oc the hel lige propheter och Prester Moses Aaron Eleazar Job Samuel Jesse Dauid Solomon Ezechias Phiinees Esaias Oseas Zacharias Sancti Han sis Fader/ oc mange andre flere hellige propheter oc Prester Guds wdualde thiennere leffde y thñe he derlige stath egteskaff/ oc baade the oc andre theris hustruer/ wore wpfylt mett thñ Helligand/ tiil etth sandth tegen att egteskaff er eñ pwr och reen stadth mett huilken thñ Helligand wil boo oc haffue wærel se oc wandning/ oc the samme hellige Fædre/ leffdhe høffskelige oc affholdelige mett thesse hellige prophe tisser oc hustruer y sand reenhed oc kyskhz aff inder ste hiertñs grund/ oc affləde hellige prophete børn/ huilke the gudelige optuctede wdy salig lerdom och dydelighed wor Herre til laaff oc ære oc Gud wor mett thñm mett sin naade y all retuiished och hellig hed Oc til sagde thennum sin benedidet søn Chris tum som skulle fødis aff theris slect legomlige/ och frelse Israel/ huilke ord oc hellige forietter the stadc lige trode oc forlode thennnm til aldelis Oc er nu sa lige mett gud euindelige

Dee huilke hellighe mendh och quinder/ haffuer ther wæred wdy thette hellige paradiiff orden egte skaff/ som gud selffuer flickted sitt naffn til laaff oc ære/ Huilked hellige orden thñ legõlige troløsse wer den/ mz siine falske løgenactige orden/ saare ring

ger och foracter y mange maade/regnendis thet for
een søndig wæssen oc skadelig/end dog thet er rett-
uiist oc helligt/oc haffuer wæred meer end fem tw
send aar hederligt oc priiseligt hoss Guds wdualde
Patriarcher Prester oc Propheter wdy thet gamble
Testamente/som nw klarligen beuiist er Oc hwo
ydermere will forfare om egteskaffs frihed loff och
ære/han læse selff Mosi oc propheternes bøger/tha Augustinus
skal han finde y sandhet stoor ære och werdighed/sō de bono
Gudh haffuer beuiisth samme stadth wdy manghe Cōiugii
maade Ambrosius
de cōiugio
❀ Ther nest wdy thet ny testamente/thē tidt Chris Abrahe
tus kom selffuer wdy werden oc lod seg føde aff eē
Jomfru som war troloffuet een mand/huilken Jom
frw wor beslected mett Presters slegt/att hwn ic- Mat:i.
ke forsmaade att indgaa wdy zacharie Prestes huss
oc thienne siin frencke Elizabet som wor aff Arons Luce.i
døtther Oc Christus gick seelffuer till brøllop vty
Cana Galilee/oc herede oc werdig giordhe egthe- Joānis.ii
skaff/mett siin hellige neruærelse oc første Mira- Chrus mett
kel/att han omuende wand til wiin/oc saa lerde hā sin neruærel
menneskene huorledis the skulle leffue gudelige y sā- se herede eg
me ersumme stadt egteskaff teskaff
Mat.xix
❀ Oc ther nest effter siin ære/tha bød han att hed-
re oc ære Fader oc Moder/som wdy egteskaffs om Exodi.xx
sorig oc bekømring opføde oss
❀ Men offuer alle thesse/tha giordhe han egteskaff
een stoor offuermaadelig ære/ther han lignedhe segh Cant.i
oc siin hellige kircke weed brwd oc brwdgōme/och Joānis.iii

weed mand och quinde wdy egteskaff/betegnendis
Ephesi. v ther mett ett mectigt himmeligt sacramēte/som mø
ghet glædeligt er att begrunde huilkn̄ kierlighet och
hellig enighed oc riig deelactighed/ther er emellom
Christum oc hans elskelige brwd thn̄ hellige kircke
som er christn̄ mēniskes sāfund
❧ Ther nest giore han egteskaff ydermere ære/att
Mathei iiii han wdualde giffte mendt til syne hellige Apostle oc
disciple/och icke foractede thm̄/end dogh the wore
giffte/oc haffde hustruer oc børn/men han elskede
Vor herris apostle vore giffte mend som S. Ignatius scriffuer. thm̄/som mand maa læse Mat viii cap Att Je-
sus indkom wdy S Peders hwss/oc saa hās hws-
truers Moder liggēdes paa sēgen etc.
❧ Offuer huilke ord Theophilactus siiger saa Huer
christn̄ mēniske lærer her/att brwllwp eller egteskaf
hindrer ingen fra gode dygder/thii thn̄ første eblādt
Apostlene haffde een hwstrues Moder Framdelis
Actor viii oc saa S Philippus Guds predickere oc Ewāge
lista/som omuende medt Gudts naade Cesaream
Actor xxi. han wor giifft wdy egteskaff oc haffde iiii døtther /
som Lucas klarlige beuiiss wdy Apostelernes gier
Actor xviii ningers bog Oc saa thn̄ Hellige Euāgelista Aqui-
la S Powels stoldbroder/hā haffde en egte quin
de som heed Pricilla/som fulde hām och wor dyde-
lig oc tienstactig y alle maade Oc icke eniste thesse/
men oc saa S Pawel/som oc wor een giifft mand
som han selffuer giffuer til kiende Philipn̄ iiii sō S
Clemēs Alexādrinus hā siiger oc andre flere Apos
tele oc lærertienner: wore giiffte/oc haffde hwstruer

oc børn/oc gaffue theris sønner oc døtther y egte-
skaff/ som Sanctus Eusebius klarlighen bewiiff
wdy syn Tredie Bogh Ecclesiastice Historie Ca Eusebius
pitulo xxx Oc saa Marcellus Ignatius/oc man Marcellus
ghe andre flere sandrwe Historiographi Ignatius

✣ Her offwer haffwer wore Papister dicthett een Papister di
forgifftelighlygen/oc ammactelig fwlld glosze/mz ckte falske
hwilckē the bedrage simpel almwe/oc siige Ja wor gloser emo
Herris Apostle wore giiffte/før the bleffwe Apost ot egteskafs
le/men siiden forlode the theris hwstrwer/och all- stadt
drig nogen Prest giiffte seg aff throens begyndellse

✣ Att thette er obenbarlig løgen och sqwallder/
wil ieg nw bewiisse medt skrifften/oc all sandhed/
✿ Førsst læse wy wdy Sancte Powels Første sen
de breff till the Corrinther y thet Niende Capittel
wdy hwilked han siiger saa Haffwe wy icke magth
att ædhe oc dricke Haffwe wy oc icke magt att føre
mett oss een søster for een hwstrw/ som the andre
Apostle/oc Herrens brødre oc Cephas(thet er pe
trus)
✿ Førsst for eñ delactighetz skyld vty Christi tro oc
naade/y huilkē vy ere hās børn oc syskē/sō paa
hām tror/oc saa forthi/thz er skrifftēs sedwan/at t
hwn kaller eñ hustrw søster/sō Abrahā kallede sin Genesis xx
hustrw Saram sin søster Thz sāme giorde oc To- oc xxvi
bias oc māge flere kallede theris hustrwer søstrer/ Tobie viii
Som Apostelen giør her wdy thesse ordt/ Klar-

Ignacõ tes te klarligen beuiiss att Apostlene føre theris hwstruer
mett thñm for hielp ok tienstactighets skyld/oc eg=
teskaffs stadts tilbørlighed

i:Timo.iii Tit.i ❧ Framdelis siiger oc thñ hellige Paulus wdy sitt
første sēde breff til Timotheum wdy thz tredie ca
Eñ Biscop skal wære wstraffelig/allene een quin=
Eeñ Bisp skal haffue eñ hustru oc icke flere dis mand etc/ Thett er/hannum bør att haffue siin
egte hwstrw/oc icke flere leffuendis paa een tiidt/
som naagre hedninge oc iøder haffde thñ tidt throen
Sup Tit begyntis/saa wdlegger Hieronimus Ambrosius
oc Theophilactus thesse ordt/end dog wore Papis=
ter wrvde oc foruende texten aff siin rette meningh
oc forstand/mett theris løgenactige fwle dicte glos=
ser oc argeliist/om huilke ieg wil tale een andñ tid
ydermere/nar thz bør seg

Digamia Papistica ❧ Men om theris falske digamia will ieg naaghet
i.Timo.iiii tale oc beuise/huor falskelig the tale løgn mett øgē
Om eeñ mād giffter seg toessuer eller foer segh hustru sō foer vor giffit skalkerii som Paulus spaade y thet the siige/att eñ
Prest sckal wære liig Christo wdy egtesckaff/allene
een Jomfrues mandth/siighe som thñ hellige kierke
Christi brwd er eñ Jōfrw

Error3 mater inepta allegoria En vbequē lignelse y scriften.er or sage till vilfarelse ❧ Medt thñ wbequemmelige lignelse haffue the ta=
ghz ett budordt y thet gamble testamente som lyder
alene Aronis Prester paa/att thñ høgeste Presth/
skulle taghe een Jomfru til hustru Huilke ordt S
Cyrillus in Leuiticum oc Hieronimus y ett sende
breff til Nepotianum/the wdtlegge aandeliighe om
Leui.xxi Cyrill9 Li bro xi Christo oc hans brwd thñ hellige kircke Oc thet kō
mer off inthet weed/meere end the andre budord sō

staar y thz sãme cap

❧ Skulle een Prest wære Christo liig y sitt egte-
skaff wdy een maade (som the siige) tha skulle han
wære wdy alle / tha skulle han haffue een hoorkone
att skinde wd fraa seg / siige som Christus wdskiød Christ⁹ han
thñ Jødeske wanthro kircke Synagogam / oc siidñ forskioedh
skulle han icke beware seg mett Jomfruelige brwdh the vãtro
Men lade hende altid bliffue iomfrw / som thñ helli ces
ge kircke Christi brwd er Mẽ thz er icke wdẽ tãtt
the giøre som Phariseirne giorde / the affsiige møg- Mat.xxiii
geñ oc nedsluge Camels dywret / oc acthe skeffuen Lu.vi
oc icke bielcken

❧ Thñ ther giffter seg tøffuer eller foor seg eeñ er-
lig widue til hwstrw / thññ formeene the atth wære Malach ii
Bisp eller sogne Prest Men andre wkyske personer Hierarchi-
oc krwrendere som ere wanuittige / wlerde / høffer- te oc Papis
dige / gierige / Simoniaci thennum ordinere the och te Heretici
tilstede thññm att føre ett obẽbarligt hedenske leffnet formeene
thñ hellige kircke (som er christen forsambling) till Prester att
skiendsel oc (Gud til) fortørnelse tage vidner
til egte
❧ Ther faare hindrer thet inthet heller een giiffther Ett rett he-
seg igien nar thñ første er dødt eller ey Han er icke densk oc v-
digamus ther faare / eller giør emodth Apostelens chreligt leff
ordt forthi døden løser egteskaffs bond / thñ dødhe nett haffue
quinde er icke meere hans hustrw / end som een død nu alminde
knwb er Sancte Powel han meen inthet andet mz lighe, vore
thet han siiger (Eñ Bisp sckal wære een quindes Prester oc
mand) thet er han skal icke haffue too leffuendis hus klerckerii
trwer baadhe till hoobe paa eeñ tiidt / som Lamech Roma vii
Vera Di-
gamia

Abraham oc Jacob/oc mange Jøder haffde theris broderkoner til theris egne hwstrwer/oc skulle wp reysse theris broders seed/effter lowffsens bwdth/ Saadanne skulle icke Timotheus eller Titus ordinere till Biscoper eller til sogne Prester Men then som wor een quindis mand/oc leffde kyskelige oc aff holdelige mett sin egen eneste egte hwstrw/som een god erlig meenløff mand/att ingen wantro hedning eller Ewangelii fiende/kunde lowffligen straffe hãnum for naagen nustãckelig hoffwed last/ att hand kunde thess dristeligere straffe wkyskhed oc skiørleff ned wdy andre/oc wære menigheden y sognen etth gotth exempel oc dygdeligt efftersywn/oc saa hans hwstrw ehdller att hwn wor piige eller widwe/ther tall Apostelen inthet om Men han tall om the gode wilkaar oc dygder hende bør att haffue/att hwn er redeligh oc icke fortalere/edrwgh/tro y alle ting/ kywsk/ydmyg/blw/kierlig oc dannes Som och Paulus ydermere beuiiss til Titum sin discipel/att han skulle lære the gamble quinder/att the schulle twcthe the wnge att elske theris mend oc theris børn Oc wære tuctige/kywske/gode/edrwge/reene oc wocthe oc acthe thet som thnm bør wdy husßed/att the giøre welgierninger/att the wære theris mendt wnderdannige/paa thett Gudts ordt skal icke foracttis eller bespottis

Math. xxii Deut. xxv

Rett egthe-scapaff er en i andt kysk-hed

En godth quindes oc hustrus vilkor i. Timo iii

Titi. ii

❧ Saadanne hørsomme quinder/bør Presters hustrwer att wære/som thesse hellighe quinder Sara Rachel Delbora Sephora Hester Anna Judit A-

bigail Susanna Elizabeth oc theris liige The leff=
dhe mett theris hwsbonder y stoor kierlighed och
kyskhed

Saa bør oc oss saa att haffue hustruer sõ vy icke ha
ffde (sõ Paulus syger) Thz er wy skulle leffue aff=
holdelige/maadelige oc sielden acthe legõlige tingh/
men meere Ewangeliske oc himmelske tingh Saa
ligger icke magt paa/heller hwn er iomfrw eller vi
due Forthi S Augustinus han siiger att een yd=
myg egte hustru/er bedre for Gud end eeñ høffer=
iõfru Thz sãme beuiiss thñe mectige Christne Doc
tor Erasmus Roterodamus wdy sin bog de Institu
tione Matrimonii/att thz hindrer inthz/heller een
Prest tager seg piige eller eñ høffuesk dydelig vidue
til sin hustru/er ther icke wdñ the andre gode will=
kaar oc dygder/oc serdelis thesse twenne dygder/
kyskhz oc kierlighz/huilke egteskaffs leffned høffue
lig (mest) bequẽmer sõ Paulus mãge steder vty sy
ne sedebreff beuiiss

i. Cor vii

Aug⁹ de bono v̄ginali

Erasm⁹ siiger att en Prest maa tage seg till egte en iomfru eller en liig vidue

i. Cor vii Ephe v.

Saa haffuer ieg beuiist/att thz er icke sandhed
ther Papister siige/att ther vor aldrig nogñ Prest
giifft wdy thz ny Testamẽte effter wor Herris wp=
farelsse Vor icke Christus wpfaren thñ tiidt Sãc
te Powel skreff til Timotheum oc til Titum /och
bad thñm tage oc ordinere thñ till Prest/sõ wor all=
ene eñ quindis mãd etc. Oc icke exeste thẽ tidt/mẽ
meere end ccc aar ther effter/till Nicenum Cõcili
um Tha vore mãge gode hellige Bisper oc Prester
giffte sõ vy maa klarligñ see/wdy theris bøgher/
som the skriffue theris døtther oc

Concilium Nicenum Mere end ccc aar siiden vore prester giffte y forsmaals kircke

De singularitate Clericorum Li.iiii.Ca.x

oc hustruer til som er S Hylarius S Numidius Martyr wor oc gifft som S Ciprianus beuiisl om hanum S Spiridon S Cheremon Hermes Tertulianus/ och icke thesse allenesste Men alle the hellige Biscoper oc christne Predickere som leffde y formaals tidt(eller forleden kircke)for end the forbiistrede oc wsindige Pawer begynthe atth regere

Concilium Nicenum giorde alle Prester egteskaff frii att vaere

Och thet stoore mectige Nicenum concilium/ wdy huilket wore forsāblede flere end ccc Biscoper Huilke mett ett raadt oc sātycke aff sagde for een christelig dom/effter S Paphuntii raad/att alle Prester skulle egteskaff wære frii/ther effther som till forn Oc att the maatte leffue kyskelige mett theris hwstruer oc wpføde børn Gud til laaff oc ære Thett maa mand klarligen lesse wdy theris egen Decreto Distin xxxi Nicena synodus etc.

Thēnd grecske kirckis Prester vor aldrig egteskaft forbudet

Papa Epicureorum oc Priapistarum du

Daniel xi

i.Timo.iiii

Oc thē menige Greske kirke haffuer hafft egteskaff frii wforbwdhet aff throens begyndelse /oc til thēne dag/thi ther icke findes een bogstaff y all thē hellige skrifft/ther forbyuder Prester eller Lære tiēnere att giffte thēm oc leffue erlige wdy egteskaffs stadt wdē wore troløse Papister ac Epicure /sō ere kōmne y the siiste dage/oc ere fallen fra throen/oc giffuet thēm til the wilfarende aander oc dieffuels sēs lerdom/som Daniel oc Paulus spaade The forbiude mett løgn oc hypocrisi egteskaff oc mad som gud skaffte att brwge mett tacksielse/thēm som bekēder sandhed The kettere Taciani Manichei Martioniste /the forbyude icke egteskaff hemmelige oc treske-

lig mett løgen oc øglerii Men the fordømde egthe-
skaff offuenbarlige/ att huer mand kunde forstaa the
ris kietterii Ther faare meente icke Apostelin thē
num Men Papister oc wore løgnactige skrifftlære Augustin⁹
oc muncke/ som wnder subtilig dybhed oc treck lø de bono cō
gn forbyude egteskaff/ icke eneste Prester Men oc iugū. & libro
saa menig almue y mange maade/ mett fadderlaff/ de heresib⁹
Closter løffte/ wielse/ oc mange flere hynder oc w
rette/ sō the haffue giort almugē skade mz oc pēning
tab y mange aar/ som theris Summa angelica vell Euig kysk-
wduiiser/ hed er icke
saa ringhen
Och aff groff forstocked oc beslaged blindhed/ ting sō mā
oc skrifftens wforfarenhed/ tha meene the att ewig ge the acthe
kyskhed er saa ringen ting/ att alle kundhe forware
hende aff frii willie/ som een forwarer sin kiortel el- Joan iii
ler kaabe Thet att siige er obenbarligt kietterii oc e ii Cor iii
modt skrifften Sapientie viii Math xix ther chri- Phili ii
stus talede om thēm som haffde selffwer gieldet thēm Augustin⁹
for hymmerigis siige/ tha sagde han/ thesse ordt be de spū et
gribe icke alle/ men huilke thet er giffuet Huo ther lra cap xiii
kād begribe han begribe thet

Ther bewiiß han klarligen/ att hwo ther skal hol
de euig kyuskhed aff hiertens grund/ wdē all falsk
hed oc hypocrisi Han maa haffue Gudts besynderli Gds besyn
ge gaffue ther til/ ellers bliffuer natwren som hwn derlige gaffe
war skafft att woxe oc formere seg/ liige som andre ne kyskhed
creatwr/ wrther oc planter/ fwgle och dywr/ the oc ēn serde
til røris aff theris eghen natwrs arth aarlig aars/ lis naade
att giffue aff thēm frwct oc affkōme/ som Gud bød

thẽm aff begyndelsen Liige saa rørts oc Adams legõme vooffueruindelig egges oc tuingz aff the sãme indsatte Guddõmelighe ordt(woxer och formerer edher)som regerer oc drreter end nw wdy legõmeth Oc till egger mẽnisken att formere seg/ oc see sitth ansigt oc billede/ y syne elskelige børn oc affkomme wdy werden Oc ther til begere thet andhz kyøn/ sitt medliige natwrligt quinde billede/ sõ hãnum er skafft til glæde oc hwswalelse

Voxer och formerer e ther

Thẽ stercke wprindelig begering oc tilbøyelighz som saa er indplanthed aff Gud y Adams legomme oc y alle hans børn/ til thẽ indskaffte natwrlig gerning att affle syn liige/ kand ingen wdsløcke/ woden alleene thẽ Gud som er offwer natwren/ oc werdig oc mectigh er att forwandle natwrlig ting/ som han giorde weed Mosi oc Helye legomme/ muterede oc forstercked thẽm mett sin naade/ att the icke aade eller drucke y xl dage oc leffde dog Saa maa han oc giøre y thẽ sag Vy kunde icke giøre etth haar paa wort hoffuid hwidt eller soort/ end siige att omskiffte wor natwr eller forwandle Gud maa thet selffuer giøre/ aff sin besynderlige gunst oc naade/ aandelige døde oc wende Adams legõme/ oc skaffue ett andet hierte oc sind/ fornyett aff thẽ Helligand/ som hand giorde wdy Jomfru Maria oc noger andre faa wdualde helgen/ som leffde her ett Euãgelisk leffnet y sand kyskhed oc hellighed/ oc mett aandelig løsth oc frihed/ alldelis fraa drage theris hw/ hierte och tancke/ fra all legomlig begering/ oc til hymmelske

Oh kũdhe icke vdslyc ke eller for mene natu rens krafft meth vore lyffthe Mat vi

Saahellige mennische haffue thett engelsche le ffnet som er kysched

ting/och wore saa gaatt som dødhe for werden

Oc thz løstede thẽm aff hiertẽs grund weluilleligñ
saa att leffue løse oc frii/ woden egteskaffs omsorghe
oc bekyømring/paa thz the kunde theff bequẽmelige
re tencke the ting som Gud hørde til/huorledis the 1. Cor vij
kunde teckis Herrin Saadãne mẽnniske/sõ saa vn-
dersige ere begaffne oc størckede aff Gud/oc theris
legomme er dødt aff gudz naade/the ere alsom faaes
te/mand finder icke eeñ eblandt twsinde Och ther Math xix
faare sagde Christus Thesse ordt begribe icke alle/
mẽ the huilke thz er giffwed
Ther maa Gudts krafft oc thẽ Helligands dygd
wdy Adams krop/om han skall leffue kyskeligh/
ellers er thz saa wmueligt att holde wbrødeligt/sõ Prou xxviij
thz er att flyghe offuer westre haff wdẽ winghe och
fedre/serdelis thẽ Ewãgeliske kyuskhed/som skall Castitas e-
holdis aff inderste hiertħs(mett een pwr oc reen sã vangelica
uittighz)aandelig lyst oc kyske tancker/ att wære
hellig baade y legommet oc wdy aanden

Men falsk Papiske kyuskhed/som nw Pawens Papistica
muncke Prester Cãnicker Proester oc Nunner ere castitas i vi
til twingde mett band oc prysone/att holle wduortis vorñ oeger
legomlige mett swar brunde oc øgenskalkhz/medth ṡkalkhed
ett wreẽt hierte oc forkrencked hw/arrige tancker/
syndig begering/aandeligt hoor/huilked Christus
fordømmer saa sigendis
Huilken som helst ther foer anser een anden mãdts

Mat v hustrw til att wille begere hēde / thē haffuer nw be drøffued hord mett hende vdy sitt hierte Staar ther oc saa Sapientie y thet Første cap Ondhe tancker the skillie menniskēn fra Gud / ther fore er thz icke nock att skugge oc smøcke seg for mennesk̄es øgne oc høggle oc smegre / oc lade seg thē att wære sō

Luce xviii han y sādhed icke er / som thē falske whellige Phariseus Oc thet skeer sandeligen / woden wy haffwe Gudts besynderlige gaffwe / thi alle Adams børn ere aff swag oc skrøbelig materia / huilked Paulus wisselige besindede / ther han wille icke strengelighe

I Cor vii byude / offuer iomfruer / eller giøre eet farligt budt ordt om iomfrudom / som er ett friidt Euangeliske

Sapie i Iomfrudō er icke budē y thē hellige schrifft Men thē raadt som haffue gōs gaffuer raadt Ther faare sagde han Om iomfruer haffwer ieg icke Herrens budt / men ieg giffuer ett raad (thz er) iegh siiger huad meg gaat tyckis Giiffther hwn seg / tha haffuer hwn icke ther wdy syndet etc.

❧ See hwor watligen skriffuer Paulus om thēne sag / att han wille icke wære orsage till noghels faldh eller fortabelse / eller til naaghet onth / som skulle hēde y framtiiden / aff dieffuelsens subtilig lønlig swig oc fortacte snare / thy han wiste att menneskēn wor aff kiød oc blod / icke aff steen eller træ / oc han haff

Iudi xvi ii. Regū xi iii. Regū. xi de læst / att thē stercke Sampson oc hellige Dauid oc thē wise Solomon ginge til bage oc fulde y thēne stridt / thy sō S Augustinus han siiger Eblādt

Augustin⁹ de honesta te mulierū alle menniskēs strider / tha er kyuskhets strid enesste haard / thy ther er daglig anfald oc frestelse / och

syelden seyer Ther faare nw bywder S Powel
alle att giffte thẽm/som fornømme ydelege wduor i: Cor vii
tis wkyskhets brwnde y theris legomme Oc haffue Egteschaff
thette beskiermelige middel een egte hustru/ emodt er guds gaffue och eet
horerii oc skiørleffned oc onde løster/oc emodt dieff christeligth
uelsens stercke frestelse raad emod hoor och schioerleffned

Her om taler oc Nicolaus thẽ Rõmerske Biscop
til Radulphum thẽ werdige oc godhe Biscop wdy Job xl
Stradzbwrg/som ther oc staar y kirke lowffwen
xxviii quest ii Cap Latorem om thẽ Prest syn mo xxx iii quest
der sloo y hiel Huor streng och swar penitentz han ii c. Latorẽ
skulle giøre før han skulle anammes rettelige til sitt
embede/och wære skylt fra andre menneske/y sacra
menthe omgangh

Men dog forbyuder han stoorliige/att han skall
icke skillies fra/eller formeenis syn egte hustrw/
paa thet han skal icke falde y thet sware synds swel
som er skiørleffnet/thet(siiger han)som wy icke be
gere/eller y nogell maade wille att skee skall

Men mange som thẽe oc S Powels lerdom
haffue forsmaatt/oc icke wille haffue een egte hws-
trw for horerii skyld/men beskugge oc smøcke thẽ-
num for werden att wære kyske/ the haffue fãghz
therz wildfarelses løn Oc ere kõmen wdy thẽ wo Roma i
dhe oc dødelig snare/som the ellste oc wdualde

Leess skrifften oc seee huilken heffn the haffue fã
get som forsmaade thet hellige egteskaff/oc dog alli-
geuell bedriffue wkyskhed oc legommens løsth wdy
sønd oc ondskaff Gick ey floden offuer ganske ver Genes vii

Gen.xix den for wkyskhets synd Sodoma och Gomorra
Gen xxxviii swncke y iorden/thn retuise mand Loth beredde
thet eilige egteskaff Onan han bleff y hiell slaghen
Jud.xix for thn whørlig slemhed han bedreff/oc mange flere
Nũi.xxv twsinde er ther forfared mett liff oc siell/for hoor/
skiørleffned oc wkyskheds synd Leess oc saa Croni
ca mundi oc fasciculum temporum/oc forfare huad
kyuskhed wore hellige Pawer holde serdelis Bndic
tus nonus Joannes xii oc thne quinde pawe Joan
nes Angliucus som fick ett barn/al Rom til skam o c
skiendsell

Dieffuels lerdoms kysched haffuer thomet gãt che slem v-kyscheed aff stedt ¶ Lader oss acthe oc besinde thn store forderffuelse
oc wformindelig skade/som thette Sataniske paa-
fund/haffuer giort thn arme Christendom wdy mãge hundrede aar Haffuer thz ey wpfylt werdn mett
slem wkyskhed oc øgenskalkerii Serdelis Christn
dõmens Prester thn største part/som skulle wære
Math: v iordsẽs salt/werdsens lyuss oc skinnẽde wdy theris
christelige leffned oc lerdom mett dygd oc ære oc sãdhed/oc ware gode exempla Ere the ey nw obenbar-
lige skiørleffnedts mend/iõfrukrenckere/meenede-
Almues folcꝫ beschemmes oc tagger effther-syn aff presters onde leffnet re/oc onde fordømmelige exemple/som almuen ta-
ger exempel aff oc siige Were thet synd/tha giorde
icke Prester thz Frãdelis there quinder leffue y stoor
skiendsel oc blusel for werden/oc ere foractede och
forsmaade aff huer mand
Oc mange hundrede haffue dødt her aff werden/mz
een bedrøffued mishaabelig samuittighed Och saa
Preste børn/som ware ypperligen fordum dagis/

the skulle alle dage sla theris hoffued ned/oc blwis
theris forelderne Oc bliffue lādfluctige/oc møsthe
theris arff Oc Preste døtere thessligeste komme y
stoor brøst/oc møste gode giffteremaal for the ere w
ecthe/oc bliffue krenckte oc beskiēme theris Faders Leui.xxi
huff/huilked Moises oc Paulus haardelige forbiu i.Timo iii
de Oc wille att een Prest skulle haffue erlige oc hør Tit.i
sōme børn/sō icke berøctede ere y druckēskaff eller
i anden last Oc staar ther iii Mosi xxi Er thz saa
noger Prestes dotter worder paa greffuen i nogen
wære/oc worder beliggen oc forkrēcker sin Faders
naffn/tha skal hun brendis

¶ See huor erlige oc wberøctede wore Prester oc
theris huff eñ stund/sō skulle predicke oc lære/ och
kundgiøre guds ords willie oc befalning Men huor
ledis thett gaar nw till/thz bedre oss Gud y him-
merige Huo ther wiste the børn sō ere lønlige myr Pauens fo
de oc forgiffne i Moders liiff/aff Pawens geystli lck myrde
ke folck(sō the kalle)oc serdelz aff muncke oc nun- oc forgiffue boern
ner/tha motte hā sādelige græde blodige taare Oc
ingñ andñ ting haffuer wæred orsage ther til/wdñ
thette forbānede Pawefund/thi Pharao och Hero- Exodi i
des myrde alleneste drēg børn/men Pawen haffuer Math ii
myrdt wtalige drenge oc piige børn /och wdslugth
vor slect byrd oc seed sō gud vill wnde oss i verden
Sō thē hellige Biscop S Hwldaricus skriffuer eñ
forferlig ting wdi sitt sendebreff til Nicolaum Pa-
pam/sō skeede i S Gregorii tidt Att S Grego
rius lod rense sin fiske søø i huilkē hā fādt sex M

Her see vy att Pauen haffuer be=uiist sitt na ffn abadon eñ fortabe=re Apoc ix

hoffued panner aff børn/ som wore myrde oc wdkaste y samme søø Huilked ther S Gregorius saa/stray igien kallede han thñ Decretum oc befalning som han haffde til forn wdgiffued/ oc angrede thet storlige/ att han haffde nogen tidt samtycked/ att egteskaff skulle nogen mand forbiudes Oc han storlige loffuedhe S Powels ordt (ther som han siger) thet er bedre att giffte seg/end att brendhe

.i.Cor vii

Merch hu ad fructh thñ er kom med aff pa uens kysch hets budt

❧ See huilken fruct thette Pawefund haffuer giort i werden/ hoor/ skiørleffned/ stumme synder/ bedrø wede sãuittighz/ øgẽskalkerii/ wbluhz/ onde exempler/ skiẽdsel/ last/ Jõfru krẽckelse/ ewãgelii foracte lse/ thñ Helligãds wdsluckelse/ aandelig blindhz pẽninge tab/ børne mord/ siele tabelse/ gudts vrede oc euighe fordømmelse Sodanne forferlige yncke lige ting/ skiwllede dieffuelen treeskelighe wnder thette Pawefund/thi han wiste thet wel/ att ther skulle komme saadan fruct/ aff thesse twenne wildfarelser/ som han kom thñe forbiistrede daare och galsne rasere Pawen till att biwde iomfrudom/ oc forbiude egteskaff emodt Christum oc hans wdual de thiennere Paulum oc thñ gantske hellge skrefft / oc giøre etth strength tiirannelight bwdt aff Christi raadt (som er iomfrudom) oc etth wchristeligt forbwdh/ aff thenne frii stadt egteskaff/ som Gud haff uer huer mãdt frii giort oc wforbuden i alle maade Ther faare ere thesse twenne lerdomme/ att biwde ewigh køskhed wnder band oc prisone Oc forbiude

egteskaff wnder keens oc embedis fortabelse/the e=
re wisselige aff dieffuelin/oc hwo ther lyder oc for=
swarer thẽm/han er dieffuelssens oc antichristẽs dis=
cipell/oc een meenedere for Gud oc mennesken och
bryder dobsens eedh/som han soor att forsage dieff=
uelin mett all sin løgn oc falskhz Oc huo ther staar
emodt thẽne witterlige sandhed(att egteskaff bør att
wære friidt oc wforbuden)han skal faa løn mett the
gienstridige Phariseier/som giorde guds ord mod=
stand for gierighed oc riigdom skylld

Euig kyskhets budt: och Egthe schaffs forbud huem the ere kōmen aff i Timo iiii Heb xiii

❧ Ny weedhe weel oc haffue seet oc hørt huad tii=
melig renthe oc fordeel mãge Bisper haffue hafft aff
Presters horerii oc slem skiørleffned/oc hui the liide
oc tilstæde thẽm y thet fordømde oc hedenske leffned
oc staa saa hart emodt/att the icke maa/oc ingelun
de skulle giffte thẽm erlige/the som icke ere begaff=
uede mett kyskhets serdelis naade Haffue the ther
nogle orsager til/wnder huilke the wille theris gerig
hed(mett ett helligt skin)betecke

Hui Prelatẽ staa emodt att Prester maa icke giiffthe legh

❧ Først (som the siige)att the som sckulle tractere
Guds legomme oc blod/bør att wære reene oc vbe
smittede/som wæl sandt er Ther nest att there eed
oc løffte staar emodt/att the maa icke egthe giffte
Forthi the skulle holde thet the haffue loffued Gud

❧ Thẽ tredie sag/att the forbiudis aff Euangelii
predickẽ oc lerdom som hustruer haffue/forthi atth
the som giiffte ere/tencke the tingest som hustruer
er anrørendis etc.

Fierde att kirke louffuen thz forbiuder etcl Femte
Oc att huor the haffde end en egtehustru/ tha lode
the seg icke nøffue mett en Forthi att thet er (sô the
siige)thñm suart att wære bundne weed en/huilke
som pleye att sleppe en oc taghe en anden

Diette sag Att thet er gott att wære frii oc icke
bebinde seg til en som mand skal haffue hinder oc be
kømringh aff etcl

Thesse ere the ypperste sager som presternes swle
skiørleffned oc prelaters gerighed skiulis wnder

Men ieg wil mett faa ord suare her til/oc wille wi
see huad skiel oc redelighed the haffue mett segh/och
huor møgz the kunde noghen beplicte oc binde etcl

Rortt suar til fornefnde orsager

J thet første er thet gudeligt christeligt oc møghz
sandt Att Prester bør att wære reene/oc føre eeth
wbesmitted leffned/thet binder gud som skrifften
och giiffuer stoor magth/mange steder y louffwen
oc propheterne Thet er møget erligt oc gaatt att pres
ter oc muncke the leffue eet kyskt iomfrueligt leffnz
huor the haffue thñ store gaffue/att the kundhe thet
giøre for woden fare oc fald/brunde oc besmittet hier
te i tancke eller samtycke oc stoor begeringh

For fare oc fald etc er thz got att vere giifft i.Cor.vii

Men huor thñe fare er eller fald brynde etcl Tha
bør thñm att anâme erlige oc tacknêmelige(sô wy
til forn haffue om taled(thet raad ther emodt som
gud haffuer alle mennelske (ingen wndertaged)giff
uet/oc S Pouel haffuer paa Guds wegne budhz
som er egteskaff/huilked S Powel siiger att være

erligt eblandt alle stadt/oc en reen egteskaffs sengh oc samthro I huilkē stadt the erlige/reene oc hellige Prestrr wore wdi i fordums tiidt/som wiidt er tared om tilforn/oc er beuiist bode aff thet gamble och ny Testamēte/oc mett hellige forfedernes exempel

Huad reenhed wore Prester nw almindelige haff ue/thet see wi och ther offuer maa græde och yncke Oc sand Guds hefftn gaar thēm offuer/mett hoor oc skiørleffned Forthi the forsmaa kysk egteskaff oc Sancte Pouels budt i thet the kundhe icke wære i affhold

Hoor och skoerleffn[...] er gvds hefr[...] eblādt kler[...] keriid

Een egtegifft Prest som leffuer erlige och wæll mett sin hustru/er bedre for gud/end alle the skiørleffuere i werden er/eller the som ligge indbundne i Closter i stoor wkysk brunde oc begering/i huor go de eller hellige the synes for mēneskē Gud han døm mer icke effther wduortes skin/men effter hiertz sō skrifften siger Oc the ere allermest emodt Gudts bud Thw skalt icke begere etc. Emodt huilken be gering (nar mand haffuer icke eller kand faa thē gaff ue som er reen kyskhed i legomme oc hierte) tha haff uer gud giffued och tillstedt oss egteskaffs raad/och lægedom

Hiere xvii[...] Mat v

Til thē anden orsage att Prester oc Muncke ha ffue sorid eller loffued kyskhed/oc thet bør thēm att holde etc. Thet giffuer Jeg magt att huad mād redelige (icke emodt Christē frihed eller thē hellige skrift) loffuer/thz bør hām att holde/om thet loffthe er y hans magt/oc thet er gioort aff retth for

Suar till a[...] dē orsaghe

Ps lxxv a cxv

Leui. xxvii Huilke eed och loeffte mãd boer att holle Ecclastis v
aff rett forstand oc wiished etc.

Jeg weed wæl att løffte oc eeder skulle holdis oc fuldkommes Men the som ere redeliige oc Gud be haffuelige effther skrifftēs lydelse oc wnderuiisning som er om noget serdelis offer y thet gamble testa mente / oc y thz ny om laaff / priiss /ære oc tacksigel se / y eñ sand tro aff wort hierte Item att necte dieff uelin mett alt hãs riige / tilhēge Christo / giøre wor neste skiel oc kierlighed etc.

Om thette loeffte taler Psalmerne tiith oc off te etc

Thesse ere christne eeder oc løffte / som wi haffue giort i wor dob oc christendom Andre weed thē hel lige skrifft intthed aff Oc forthi oc wi swerie eller lo ffue wbesindelige / wuiisslige om thet som off icke bør eller y wor magt er / thz maa oc skulle vi bryde oc offuergiffue / tackendis Gud som haffuer giffued off sin naade oc sandhed til kiende xxii quest iiii cap Si aliquid Item xx quest iiii cap in malis

Huilke loe ffte mandh boer icke att holle Leui v

Vy haffue huerckē skrifft eller Guds befalningh / att besuerrie eller beplicte off til thet / som gud haff uer giffued off friidt oc icke beplicted off til Forthy thet er emodt christē frihed oc Guds willie / att giø re seg thet wfriidt / som Gud haffuer off friidt ladt / som han selff sagde Att alle kunde icke begribe eller haffue kyskhed affhold y sin magt / men huilken thz er serdelis giffuet aff Gud Thi sagde han Huilcken ther kand begribe (affhold oc kyskhed) tage seg thett Huilken thet icke kand / thett er hãm fridt att giiffte seg Thette er ordsens mening Kyskhed er eñ serdelis foor gaffue / thē som icke er mange giffuen Som

Om preste eed paa kyle hedt eller om closther loeffte haff ne vē inthz y scriifftē etc

Math. xix

wiismād siiger Jeg weed/att ieg kand icke wære
kysk eller affholdēdis/wdē Gud(serdelis) thz giff
uer meg De thz att wide er een gāscke stor wiisdō
✿ Thi bør icke nogel att nødis eller lockis til kysk
het eller affhold/wære seg Prest Munck Nunne el
ler hwo som wære kand Siiger S Augustinus
libro de wirginitate Huor nogen trengis och nødis
til kyskhed/ther giffues hām orsage oc magt til w
kyskhed oc wreenhed/oc forthi er thē icke kysk sō
mett redsle ther til nødis Jcke helder er hun høff
uisk iōfru sō mett gaffue kiøbis til att wære kysk
✿ Skriffuer oc S Hieronimus til Demetriadem
Virginem Att the Jomfruer eller Nunner icke kādh
leffue i affhold oc kyskhed/att the skulle giffue segh
y egteskaff/och leffue ther redelighe wdi Thennum
skal(siiger han)obenbare siiges/att the skulle an
then giifftes eller wille the thz icke/tha skulle the al
delis leffue i affhold etc.
✿ Forthi siiger S Ambrosius mz S Pouel Att thz
er bedre att giffte seg end att brēdis i ond begering rc
✿ Att brēdis(siiger han) thet er naar willien sātye
ker legomens løst oc begering til wkyskhed oc wreen
hed Thet er att brende som S Pouel taler om rc.
✿ S Bernhardus skriffuer oc til Senonen Cano
nicos saa sigendis Gud giiffue att the(Prester och
klercke) som icke kunde leffue i kyskhed oc affholdh
att the wille giffte them/paa thz the icke skulle bren
dis Thet er wdē tuiil bedre att giffte segh end att
brendis(i wkyskhets gierning oc begering) oc bliff

Inghē scall noedis till kyschedt
Augustin9

Hieronim9 om closter iomffruer.

Ambrosius

Bernhard9 Saa sigē oc Erasm9 tiil thet erlige raadt y Basilea

ne salige i een mindre stadt end att leffue ildhe/til fordømmelse)i thē ypperlige klerckeriis stadt oc skic kelse Thesse ere merckelige ordt/ Gud giffue atth wi kunde thm merke oc legge paa hiertz/oc offuer giffue wor wkyske kyskhed/oc wor werstyggelige oc wgudelige løffte/sō wi møgēz fortørne gud mz

Tredie orsage ❧ Til thē tredie orsage oc paa skud sō er att kircke louffuen formener Prester att giiffue seg i egteskaff Huad kād Jeg andhz suare her til end sō sādth er Att kirke louffuen siiger nogre stæder mz i thē maa de /oc sōme steder emodt Sōme stæderi nogle capi giør hun thz friidt/oc wdi sōme wfriidt/i sōme lād tilstæder hun egteskaff eblād Prester/oc i sōme for biuder hun thz/sō nu wore lāgt att skriffue om /oc serdelis wpregne Her om er dog noghz taled tilforn

Kirkelogē kād ei altid vere i macht Maa wæl skee the haffde nogle orsager paa thē tiidt att forbiude Prester egteskaff paa eē tidt/huilket sō icke altidt kunde staa eller haffue magth emodt S Pouels budt til the Corinther til Timotheum och til Titum The Römerske Bisper oc therz kircke lof

Paven biudr Chrs oc Paul⁹ forbiude uer biude(i forbiiftrelse fra Guds ord)att klercke rii skal icke giifftes Christus siiger twert emodt / the kunde icke alle begribe thette ordt Thz er The haffue icke thē gaffue oc naade til affhold

❧ Bisperne siige Prester skulle icke haffue hustru er Paulus biuder the skulle wære eē quindis mandh

Leui: xxvii Logē siiger oc saa the skulle giiffte seg oc tage segh hustruer 2c Huilkē skulle the meere høre/enthen skrifften sō biuder oc Christus tilstæder Eller Bis

perne oc kircke louffuen sõ forbiuder etc Men ladh
thz saa wære att kircke loffuen i thsse maade paa een
tiidt/motte wære god(sõ ieg wil dog icke siige att
hun wor)hun kãd icke altid wære wed magt Som
hun oc selff siiger xxix destinc cap Regule sctõrum
The hellige forfædernes regle oc skick ere wdgãg-
ne effter tidsẽs/stedsẽs/personers oc nødsẽs wilkor
oc leylighz Saa staar oc saa c Sciẽd(oc c Nec ẽ
i sãme mening Thesslligeste siist i thz ca de Syracu Dist xxviii
sane xxviii distincõ: oc i thz cap Si quis docuerit
Att ingñ Prest skal forsmaa sin egte hustru for siit
embede eller gudelighz skyld/wnder bãd oc forma-
ledidelse Oc i thz andet Si quis descernit Att ingẽ Disti. xxvii
mãd skal foracte eller sky eñ Prestes embede/forthi ca. Quidã;
att hã er giifft/oc haffuer hafft erligt bryllop wnder
bãd oc maledidelse
❧ Thette wil Jeg siige oc bestaa Att forbiude pres Dieffuells
ter oc klerkerii egte hustruer/i huor gott oc helligth lerdom att
thz forbud synes Thz er inthz andhz end dieffuels ler forbyde pre
dõ oc wildfarelse i øgñskalckhz Reet emodt thñ helli ster egthe-
ge skrifft/oc er orsage til all wkyskhz slemhz oc for skaff
dømmelse/sõ til forn sagt er/oc wi wille ydermere Fierde orsa
eeñ anden tiidt tale om gbe.
❧ Til thẽ fierde orsage sõ er Att the Prester forhin
dres aff Euãgelii predickñ oc lerdõ sõ giiffte ere/for
thi the skulle tage hustre oc huss ware etc
Suarer Jeg saa Att haffde for thsse sag skyld euã-
gelis ke lerdõ bleffuet forsømmz Tha haffde icke pau
us budhz/att huer bisp ell r prest skulle haffue sin i. Cor ix
egte hustru sõ hã oc selff oc the andre Apoostle haff de Phi. iiii

sō til forn er taled om The gode prester oc prophetes i thz gāble Testamēte wore giffte mend Oc allige-uel predickede oc giorde therꝫ embede fuldt. Mē the e-uāgeliske prester oc lærere / skulle saa leffue bruge oc tiēne therꝫ hustruer paa egteskaffs wegne / liige som the icke haffde thēm / sō the skulle oc giøre y anden werdsēs tingest oc hādel sō oc til forn sagt er

Huarlūde prester schulle leffue y egtescaff

Femte orsaghe

❧ Femte orsage sō nogle wbeskiēnede oc forblinde-de mēneske orsage presters vkyske fule leffned mett Att motte the end giffte seg Tha skulle the icke end la-de seg nøffue mz eē quinde Saa dømē the lige sō the viste therꝫ hierte / eller huad naade gud wille giiffue thēm Meg twiil intꝫ paa att Gud skulle iaa giffue thēm sin naade / førse the wille giiffue thēm til eet kyskt oc reent egteskaff The sō hād nu lader falle y slem skiørleffned Forthi the forsmaa egteskaff stadth Gud hā heffner tiit eē synd mz eē andē / han lader syndere falle vdi sō Paulus skriffu er etcꝫ

Roma i Gudt heffner en synd mz en andē

Siette orsaghe

Siette orsage The wille wære frii oc icke binde seg weed eē / sō the skulle faa hinder aff etcꝫ

Bedre ath haffue bekōring i egtescaff end att lide fordoemel e forscoerleffnet

Heb. xiii Ephe. v

❧ Her wil Jeg icke mere suare til Men thz siger ieg Att thē ther icke kād leffue i kyskhz / att thz er end fast bedre att hā haffuer noghz hinder modgāgh och omsorig i egteskaffs stadt / end vdi ett løstigt horleff-net oc vkysk begering skal kōme til euig sorg oc for-dømelse / sō bliffue skiørleffuere wist vdē the giffue thz offuer etcꝫ Men thz wil ieg mz korte ord sii-ge / att thz sō the kalle aandeligt leffned i therꝫ seiff-dictede guds tiēneste / att thz er eet slemt hoor oc eet forkrenckt leffnet for gud / sō thēm bliffuer snarlighe obēbare for werden beuiisth

Jeg vill inthz tale nw meere paa thñe tidt om/ thz
hoor/ ſkiørleffned oc fwlhz the almindelige ligge i/
ſo the fortørne Gud oc beſkiēme all werden mett/
oc ere the dog redebon att dømme erligth egteſkaff
(ſo preſter giffue thñm wdi) att wære hoor/ the ni
dobbelde hoorkarle for Gud oc werden

✿ Thi raader Jeg eder alle Biſcoper Abbeder Pre
ſter Cānicker Vicarier Sogne preſter Altariſter/
Muncke oc Nunner ſo icke haffue guds beſynderli-
ge gaffue oc naade/ att holde euig kyſkhz (ſo er emo
dt Guds ord/ bud oc willie haffwe geckelige daar-
lige oc ſyndige loffuet) wdñ ſuar legōmēs brunde oc
wkyſkelige tācker/ att i forlade thñ wkyſke kyſkhz
ſo fører aleneſte mett ſeg falſke naffn oc titeler/ gud
weed dog eders hiertēs tācker/ tager eder ware att Luce xvi
i icke bryde dobſēs eed/ att i leffue emodt edhers ſind
mz eñ ſyndig ſāuittighz i wkyſkhets ild och piine/
oc mz kedſōmelig knur oc mur ere Guds lønlige fi-
ende wdi eders hiertter/ giffuer eder helder i thē chri
ſtñ orden/ ſo gud ſelffuer funderede oc ſtictede/ oc ac
ther inthz thñ daarlige eed ſo i giorde ett armt mēniſ-
ke emodt Guds ord Thi propheten ſiiger Ett tro- Eccis v
løſt oc daarligt løffte/ er Gud wbehaffueligt

✿ Icke loffuede i helder andet/ end att leffue kyſkeli
ge/ ſaa møghz ſo mēneſkelig ſkrøbelighz tillſteddhe
eder/ thz kunde i holde i egteſkaff/ oc leffue i Guds
wēſkaff yndeſte oc naade Oc i oc eders hvſtruer oc
børn (ſo Pawen mz ſiine wmilde tilhēgere/ haffwer
nu lang tiidt pranged oc ſaald oc giort thēnum arff-

neløsse) skulle bliffue erlige hederlige oc egte baade
for Gud oc menniske/oc i skulle icke léger wpfylle
theris weedskeer oc fadebwrd mz eders guld oc pen
ninge/oc fãge icke woden synd oc sorge igien løgen
oc bedrægerii Eders gots skal icke léger stiellis bort
oc frakõmee aff løse quinder Men Gud skal sendhe
eder en god quinde/sõ skal wære eder een hielp och
eeñ støtte wdy eders alderdõ oc soothe sigh Aff hen
de skulle i befinde troskaff/tienstactighed god willie
oc kierlighz/eders bpering skal øgis och formeris
mz Guds bñdidelse i alle maade/i skulle leffue met
eñ rolig sãmittighz oc thẽ Helligãds glæde/oc paa-
finde naade hoss Gud oc mẽneskiñ Saadant got føl
ther mz eñ god quinde Sõ Solomon bewiiser Pro-
uerbiorum wdi thz x viii cap Ther siiger hã saa
❧ Huilkñ sõ helst ther paafinder eñ god quinde/han
paafinder gott/oc han skal fãge well behaffuelig
hed aff Herren Frãdelis staar ther oc saa Ecclesias-
tici wdi thz xx vi cap Wæl er thẽ mãdt sõ haffuer eñ
god quinde Hãs aar wore dobelde/hwn glæder och
husualer sin mand Oc hã leffuer syne aar i fredsõme
lighz/all werdh kãd icke lignes weed eñ god/hel-
lig bluactig oc ersom quindhe Sõ solen ther wpgor
i werden i Guds høgeste himle/saa er eñ god quin
des skaffning eñ ornamẽt oc prydelse i eñ mãds huss
Frãdelis siiger hã Ecclesi i thz xl cap Wẽner oc stol
brødre staa till hobe y nødsens tiidt/men offuer the
alsãmen staar eñ quinde mett sin mand
See thesse gode tingh skulle i paa finde/om i faa e-

der eñ erlig quinde i Guds benedidelse/saa bliffue i er
lige mēd/oc gode efftersyn i thē̄ hellige kirke oc gi-
re gaffn oc fruct mz eders predickē oc lerdō oc eders
hustruer bliffue hederlige tagne aff huer mād/oc hol
dne i heder oc ære aff andre gode quinder Thess liges
te eders børn bliffue egte arffue børn/oc wptyctis
i salig lerdom oc dygdelighed Oc faa eders bøgher
oc wiisdom Oc gaa siiden i eders fodspaar oc pre-
dicke lære oc wpliuse thē̄ hellige kirke (thz er then
hellige christen forsāling) sō Guds thro tienere /oc
lode i oc the wore euindelige salige mz Christo Jesu
Huilkē̄ skee louff/ære oc priss/fra euighed oc till
euighed Amen

❧ The Presterss Messe skal ingen høre som haff-
uer wegte kone eller deye Forthi the ere obenbare y
band Oc ingen bør att omgoiss eller tage sacramēte
aff thē̄ Som kircke louffuen siigher Distinctione
xxxii c nullus missam Et c preter hoc etc.

❧ Impressum Malmogie Per Olauum Ul-
rici Decima octaua die Mensis Sep
tembris Anno Domini Millesimi
Quingentesimi Vicesimi
Noni

Deus est solus bonus

Dominus fortitudo mea

I skulle tha atta (frygte then) men eder skall icke flyde ffor ether ffortij att eder well giffen

I skulle rædhes ffor then ther kunne siælenn kroppen men ffor then ther baade kroppen oc siælenn skall oc kasta them baade till then ewige pyna

